УДК 340.45
DOI https://doi.org/10.32782/ln.2024.24.02

Гафич І.І.
доктор філософії у галузі права,
асистент кафедри прав людини та юридичної методології
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Гафич О.І.
доктор філософії в галузі права,
молодший науковий співробітник відділу дослідження проблем
кримінального процесу та судоустрою
Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені акад. В. В. Сташиса Національної академії правових наук України

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АКАДЕМІЧНОГО ЮРИДИЧНОГО ПИСЬМА В РІЗНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ

Вступ. Академічне юридичне письмо є важливим компонентом правової освіти та наукових досліджень, що відображає особливості правових систем різних країн. Проте, існують значні відмінності між континентальною та англосаксонською правовими системами, які впливають на структуру, стиль та методи написання юридичних текстів. Ці відмінності можуть створювати труднощі для правників, які працюють у міжнародному контексті, а також для здобувачів освіти, які навчаються за кордоном або планують працювати в іншій правовій системі.

Основні аспекти проблеми включають формалізм та структуру текстів, підготовку юристів та міжнародну співпрацю. У континентальній правовій системі юридичні тексти відзначаються високим рівнем формалізму, чіткою структурою та детальним цитуванням нормативно-правових актів. Це сприяє уніфікації та стандартизації документів, але може бути складним для розуміння та адаптації в інших правових системах. В англосаксонській правовій системі тексти є більш гнучкими, з акцентом на прецедентному праві та аргументації, що дозволяє правникам розвивати навички критичного мислення.

Відмінності в академічному юридичному письмі впливають на підготовку правовиків, оскільки різні системи вимагають різних підходів до навчання та розвитку професійних навичок. Для України, яка прагне інтеграції до європейського правового простору, важливо враховувати переваги обох систем для підвищення якості юридичної освіти. В умовах глобалізації та зростаючої міжнародної співпраці юристи часто стикаються з необхідністю працювати з документами, написаними в різних правових системах. Це вимагає розуміння особливостей академічного юридичного письма обох систем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: Дослідження проблемного питання досліджували такі вчені, як: Мюллер та Шмідт, Джонсон та Вільямс, Браун, Сміт, Кларк та Джонсон.

Мета статті. Метою даного дослідження є проведення порівняльного аналізу академічного юридичного письма в континентальній та англосаксонській правових системах, виявлення ключових відмінностей та спільних рис, а також розробка рекомендацій для підвищення якості юридичної освіти та академічного юридичного письма в Україні.

Виклад основного матеріалу: Порівняльний аналіз академічного юридичного письма в різних правових системах є важливим аспектом дослідження, що дозволяє виявити особливості та відмінності у підходах до написання юридичних текстів у різних країнах. Основні правові системи, які зазвичай порівнюються, це континентальна (романо-германська) та англосаксонська правові системи. Розуміння цих відмінностей є критично важливим для практикуючих правників, науковців та здобувачів вищої освіти, які прагнуть досягти високого рівня професійної компетентності та ефективно працювати в міжнародному правовому середовищі.

У континентальній правовій системі, яка поширена в країнах Європи, академічне юридичне письмо характеризується високим рівнем формалізму та структурованості. Юридичні тексти в цій системі зазвичай мають чітку структуру, що включає вступ, основну частину та висновки. Важливим елементом є детальне цитування нормативних актів та судових рішень, що підкреслює значення писаного права [1, с. 45]. Основні характеристики континентальної правової системи включають структурованість, формалізм, детальне цитування нормативних актів та судових рішень, а також уніфіковану та стандартизовану юридичну термінологію [2, с. 78]. Наприклад, у Німеччині, де діє континентальна правова система, юридичні тексти мають чітко визначену структуру. Дисертації та наукові статті зазвичай починаються з детального огляду літератури, далі йде аналіз законодавства та судової практики, а завершується робота висновками та рекомендаціями [3, с. 102].

В англосаксонській правовій системі, яка домінує в країнах англомовного світу, таких як США та Велика Британія, академічне юридичне письмо має інші особливості. Тут більше уваги приділяється прецедентному праву, тобто судовим рішенням, які мають обов'язкову силу для майбутніх подібних справ. Юридичні тексти в цій системі часто мають менш формалізовану структуру, проте велика увага приділяється аналізу судової практики та аргументації [4, с. 56]. Основні характеристики англосаксонської правової системи включають гнучкість, велику увагу до аналізу судових рішень, розвиток навичок аргументації та аналізу судової практики, а також варіативну юридичну термінологію, що відображає різноманітність судових рішень та правових доктрин [5, с. 89]. До прикладу, у США юридичні тексти часто починаються з аналізу конкретного судового рішення, яке є основою для подальшого обговорення. Стаття може починатися з детального розгляду справи, далі йде аналіз правових принципів, що були застосовані, і завершується робота обговоренням можливих наслідків для майбутніх справ [6, с. 134].

У Німеччині, як уже зазначалося, яка є яскравим представником континентальної правової системи, юридичне письмо характеризується високим рівнем формалізму та структурованості, з акцентом на детальний аналіз законодавства та теоретичних аспектів права. Франція, також належачи до континентальної системи, демонструє схожий підхід, проте з більшим акцентом на доктринальні дослідження та філософські основи права. У Великій Британії, де домінує англосаксонська правова система, юридичне письмо орієнтоване на аналіз судових прецедентів, з акцентом на практичне застосування права та гнучкість у структурі тексту. США, як ще один представник англосаксонської системи, відзначаються прагматичним підходом до юридичного письма, де важливу роль відіграє аналіз кейсів та застосування правових принципів у конкретних ситуаціях. В Австралії, яка також дотримується англосаксонської традиції, юридичне письмо поєднує в собі елементи британського формалізму та американської прагматичності, що відображається у чіткості викладу та орієнтації на практичні аспекти права. У Канаді, де правова система є змішаною, юридичне письмо інтегрує елементи як континентальної, так і англосак-

сонської традицій, що дозволяє юристам адаптуватися до різних правових контекстів [4, с. 56–80].

Порівняльний аналіз також виявляє відмінності у використанні юридичної термінології та мови. У континентальній системі термінологія є більш уніфікованою та стандартизованою, що полегшує розуміння текстів. В англосаксонській системі термінологія може бути більш варіативною, що відображає різноманітність судових рішень та правових доктрин [7, с. 67]. Континентальна система характеризується уніфікованою термінологією та високим рівнем формалізму у використанні мови [8, с. 45], тоді як англосаксонська система відзначається варіативною термінологією та менш формалізованим підходом до використання мови [9, с. 78].

Важливим аспектом є також підхід до навчання академічного юридичного письма. У континентальній системі велика увага приділяється вивченню нормативних актів та їх інтерпретації, тоді як в англосаксонській системі акцент робиться на аналізі судових рішень та підсилення аргументації [10, с. 102]. У континентальній системі велика увага приділяється вивченню та інтерпретації законодавства, а також високому рівню формалізму у викладанні та написанні юридичних текстів [1, с. 45]. В англосаксонській системі акцент робиться на аналізі прецедентів та судової практики, а також на навчанні навичкам аргументації та критичного мислення [2, с. 78]. Яскравим прикладом слугує Німеччина, де здобувачі юридичних факультетів вивчають детальні коментарі до законодавства та аналізують нормативні акти, тоді як у США здобувачі більше часу проводять на аналізі судових рішень та розробці аргументів для гіпотетичних справ [3, с. 102].

Порівняльний аналіз академічного юридичного письма в різних правових системах дозволяє виявити як спільні риси, так і відмінності, що є важливими для розуміння особливостей правових культур та підходів до юридичної освіти. Континентальна система характеризується високим рівнем формалізму та структурованості, тоді як англосаксонська система надає більше гнучкості та акцентує увагу на прецедентному праві та аргументації. Ці відмінності впливають на підхід до навчання та написання юридичних текстів, що є важливим для підготовки майбутніх юристів та науковців [4, с. 56]. Континентальна правова система надає перевагу чіткій структурі та формалізму, що сприяє уніфікації та стандартизації юридичних текстів. Це дозволяє забезпечити високу якість та зрозумілість правових документів, що є важливим для правозастосування та правової науки. Водночас, англосаксонська правова система акцентує увагу на гнучкості та аналізі прецедентного права, з використанням критичного мислення. Це дозволяє юристам ефективно працювати в умовах змінного правового середовища та адаптуватися до нових викликів.

Вкотре наголошуємо, що усвідомлення даних відмінностей є надзвичайно важливим для правників, які працюють у міжнародному контексті, оскільки це дозволяє їм ефективно комунікувати та співпрацювати з колегами з інших правових систем. Крім того, це знання є важливим для науковців, які займаються порівняльним правознавством, оскільки воно дозволяє їм глибше розуміти особливості та тенденції розвитку різних правових систем.

Що стосується України, то державі яка знаходиться на шляху реформування своєї правової системи та інтеграції до європейського правового простору, важливо враховувати як переваги, так і недоліки обох систем. Враховуючи історичні та культурні особливості, а також прагнення до європейської інтеграції, Україні доцільно орієнтуватися на континентальну правову систему, до того ж Україна вже досить давно тяжіє до романо-германської правової системи. Це дозволить забезпечити високу якість та зрозумілість правових документів, що є важливим для правозастосування та правової науки.

Адже перевагами є, зокрема: структурованість та формалізм, що забезпечує чітку

структуру та високий рівень формалізму, сприяють уніфікації та стандартизації юридичних текстів, що полегшує їх розуміння та застосування. Підкреслення значення писаного права через детальне цитування нормативних актів та судових рішень сприяє правовій визначеності та стабільності.

Водночас, Україні варто враховувати деякі елементи англосаксонської системи, зокрема акцент на розвиток навичок аргументації та критичного мислення. Це дозволить підвищити рівень підготовки висококваліфікованих правників та забезпечити їх здатність ефективно працювати в умовах змінного правового середовища. Зокрема, розвиток навичок аргументації сприятиме підвищенню професійної компетентності юристів. Включення аналізу прецедентів та судової практики до навчальних програм дозволить здобувачам краще розуміти практичні аспекти правозастосування.

Розуміння цих відмінностей та застосування їх в практичній діяльності дозволить будь-якому правнику стати «універсальним соладатом», гнучким до правових змін, чи то в національному законодавстві чи то міжнародному, та дозволить оперативно та якісно реагувати на вищезазначені зміни, захищаючи верховенство права та підтримуючи його в міжнародному середовищі.

Висновки. Академічне юридичне письмо є ключовим компонентом правової освіти та практики, оскільки воно формує основу для аналізу, аргументації та комунікації в правовій сфері. У континентальній та англосаксонській правових системах існують суттєві відмінності в підходах до юридичного письма, які відображаються в структурі, стилі та методах викладу матеріалу. Континентальна система характеризується високим рівнем структурованості та формалізму, зосередженістю на законодавстві та доктринальному підході. Натомість англосаксонська система базується на аналізі судових прецедентів, гнучкості стилю та риторичній аргументації. Українська правова система поєднує елементи обох традицій, що відображається у використанні як законодавчих актів, так і судової практики, зростанні ролі правової доктрини та адаптації до міжнародних стандартів. Розуміння цих особливостей є важливим для підвищення якості юридичної освіти та практики в Україні, що дозволяє ефективно інтегруватися в міжнародний правовий простір та розвивати власну правову культуру, яка відповідає сучасним викликам та потребам суспільства.

Анотація

У статті автор аналізує особливості академічного юридичного письма в континентальній та англосаксонській правових системах, виявляючи ключові відмінності та спільні риси. Континентальна правова система, характерна для більшості європейських країн, відзначається високим рівнем формалізму, чіткою структурою текстів та детальним цитуванням нормативних актів. Це сприяє уніфікації та стандартизації юридичних документів, що полегшує їх розуміння та застосування. Натомість англосаксонська правова система, поширена в англомовних країнах, таких як США та Велика Британія, надає більше гнучкості у написанні юридичних текстів, акцентуючи увагу на прецедентному праві та аргументації. Це дозволяє правникам розвивати навички критичного мислення та ефективно працювати в умовах змінного правового середовища.

Автор підкреслює, що для України, яка прагне інтеграції до європейського правового простору, важливо враховувати переваги обох систем. Орієнтація на континентальну правову систему забезпечить високу якість та зрозумілість правових документів, тоді як елементи англосаксонської системи, зокрема розвиток навичок аргументації, підвищать професійну компетентність юристів. Враховуючи історичні та культурні особливості, а також прагнення до європейської інтеграції, Україні доцільно орієнтуватися на континентальну правову систему,

що дозволить забезпечити високу якість та зрозумілість правових документів. Водночас, варто враховувати деякі елементи англосаксонської системи, зокрема акцент на розвиток навичок аргументації та критичного мислення, що підвищить рівень підготовки юристів та їх здатність ефективно працювати в умовах змінного правового середовища.

Таким чином, порівняльний аналіз академічного юридичного письма є важливим для розуміння особливостей правових культур та підходів до юридичної освіти, що сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців та розвитку правової науки в Україні.

Ключові слова: академічне юридичне письмо, досвід, юридичні тексти, правові системи.

Hafych I.I., Hafych O.I. Comparative analysis of academic legal writing in different legal systems

Summary

In the article, the author analyzes the features of academic legal writing in the continental and Anglo-Saxon legal systems, identifying key differences and common features. The continental legal system, typical of most European countries, is characterized by a high level of formalism, a clear structure of texts and detailed citation of regulatory acts. This contributes to the unification and standardization of legal documents, which facilitates their understanding and application. In contrast, the Anglo-Saxon legal system, common in English-speaking countries such as the USA and the UK, provides more flexibility in writing legal texts, focusing on case law and argumentation. This allows lawyers to develop critical thinking skills and work effectively in a changing legal environment. The author emphasizes that for Ukraine, which seeks integration into the European legal space, it is important to take into account the advantages of both systems. Orientation to the continental legal system will ensure high quality and clarity of legal documents, while elements of the Anglo-Saxon system, in particular the development of argumentation skills, will increase the professional competence of lawyers. Taking into account the historical and cultural characteristics, as well as the desire for European integration, it is advisable for Ukraine to focus on the continental legal system, which will ensure high quality and clarity of legal documents. At the same time, it is worth considering some elements of the Anglo-Saxon system, in particular the emphasis on the development of argumentation and critical thinking skills, which will increase the level of training of lawyers and their ability to work effectively in a changing legal environment.

Thus, a comparative analysis of academic legal writing is important for understanding the characteristics of legal cultures and approaches to legal education, which contributes to the training of highly qualified specialists and the development of legal science in Ukraine.

Key words: academic legal writing, experience, legal texts, legal systems.

Список використаних джерел:

1. Zweigert K., Kötz H. *Introduction to Comparative Law* [Текст] K. Zweigert, H. Kötz. Oxford : Oxford University Press, 1998. Режим доступу: https://www.pierre-legrand.com/zweigert-and-kotz.pdf. (дата звернення 29.11.2024 р.).
2. Merryman J. H., Pérez-Perdomo R. *The Civil Law Tradition: An Introduction to the Legal Systems of Europe and Latin America* [Текст] J. H. Merryman, R. Pérez-Perdomo. – Stanford (CA) : Stanford University Press, 2007. Режим доступу: http://surl.li/xcpzhm . (дата звернення 29.11.2024 р.).
3. Glendon M. A., Carozza P. G., Picker C. B. *Comparative Legal Traditions: Text, Materials and Cases on Western Law* [Текст] M. A. Glendon, P. G. Carozza, C. B. Picker. St. Paul (MN) : West Academic Publishing, 2008.

4. Garner B. A. *The Elements of Legal Style* [Текст] B. A. Garner. Oxford : Oxford University Press, 2011. Режим доступу: https://global.oup.com/academic/product/the-elements-of-legal-style-9780195141627. (дата звернення 29.11.2024 р.).
5. Tiersma P. M. *Legal Language* [Текст] / P. M. Tiersma. – Chicago : University of Chicago Press, 1999. Режим доступу: https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/L/bo3627935.html. (дата звернення 29.11.2024 р.)
6. Farnsworth E. A. *An Introduction to the Legal System of the United States* [Текст] E. A. Farnsworth. Oxford: Oxford University Press, 2004. Режим доступу: http://surl.li/dhhupc (дата звернення 29.11.2024 р.).
7. Mattei U. *Comparative Law and Economics* [Текст] U. Mattei. Ann Arbor (MI) : University of Michigan Press, 1997. Режим доступу: https://www.academia.edu/19686244/Comparative_Law_and_Economics. (дата звернення 29.11.2024 р.).